

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

IV Всеукраїнська науково-практична інтернет- конференція

**«СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ»**

30 вересня 2025 року

Україна, Мукачево

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці Луцький
національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького**

**СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ**

**MODERN TRANSFORMATIONS OF THE SERVICE
ECONOMY: TOURISM, RECREATION AND COMMERCIAL
SERVICES**

**Збірник тез доповідей
IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції
30 вересня 2025 року**

**Україна, Мукачєво
2025**

УДК 330:338.4-044.922:[338.486.1:338.48-53:338.48-6:658.8](043.2)

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 7 від 13 жовтня 2025 р.)*

C91

Сучасні трансформації сервісної економіки: туризм, рекреація та комерційні послуги: збірник тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачеве, 30 вересня 2025 р.) /ред. кол.: Л.І. Капітан (гол. ред.) та ін. Мукачеве: МДУ, 2025. 159 с.

***Відповідальний за випуск:** Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

***Технічний редактор:** Надія КАМПОВ – старший викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

Редакційна колегія: Капітан Л.І. – д. іст. н., професор (голова); Туріс І.Ю. – к.філол.н., професор; Папп В.В. – д.е.н., професор; Гоблик-Маркович Н.М. – к.е.н., доц.; Лизанець А.Г., к.е.н., доц.; Медвідь Л.І. – к.е.н., доц.; Пугачевська К.Й. – к.е.н., доцент; Кампов Н.С. – ст. викладач.

У збірнику тез за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, аспірантів, здобувачів бакалаврату та магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми сучасної трансформації сервісної економіки.

Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на пошук інноваційних ідей трансформації туризму і рекреації та інших послуг у постіндустріальній економіці; визначення стратегічних пріоритетів розвитку на регіональному та міжнародному рівнях.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari>

© Мукачівський державний університет, 2025

© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2025

СЕКЦІЯ 1. КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ТУРИЗМІ ТА РЕКРЕАЦІЇ

УДК 398.21-044.247:338.48-32(477.87)(043.2)

Надія КАМПОВ,
старший викладач кафедри менеджменту,
управління економічними процесами і туризму,
Отокар КАСИНЕЦЬ,
старший викладач кафедри менеджменту,
управління економічними процесами і туризму,
Мукачівський державний університет

ІНТЕГРАЦІЯ ЛЕГЕНД ЗАКАРПАТТЯ В ЕКСКУРСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Закарпаття – дивовижний край, а люди живуть у полоні гір, лісів та річок, де кожна пам'ятка зберігає історії минулого, що передавалися з покоління в покоління. Край пронизаний численними таємничими історіями, найцікавіші з яких пов'язані з володарями краю: спадщиною князів Перені, Корятовича, Ференца Ракоці, Ілони Зріні, роду Шенборнів тощо. Розповіді про їхні правління, драматичні життєві долі є важливою складовою розповіді фахівців туристичного супроводу.

Легенди Закарпаття дозволяють відчувати дух регіону, адже це не просто оповіді – це жива пам'ять, культура і магія краю, що роблять його унікальним. Відчувати їх можна лише занурившись у природний і культурний контекст краю, де містика й реальність співіснували завжди поруч. Більшість легенд Закарпаття – це не просто казки. Це зашифровані способи зберегти історичну пам'ять, пояснити природу, передати страхи й мрії предків.

Туристичні легенди класифікуються за такими критеріями: об'єкти; явища, події, середовище походження, за територіальним принципом. Місцевість, де виникли легенди, має перспективи для популярності серед туристів. Особливо важливо, якщо міф або легенда розповідають про конкретний об'єкт, подію, чітко окреслену територію (населений пункт). Стіни Чинадіївського замку зберігають чимало романтичних історій. Замок кохання – називають Сент-Міклош. Назва пов'язана з життям Ілони Зріні – неймовірно гарної княгині, яка зустрічалася за своїм коханим, молодим турецьким графом Імре Текелі, у стінах замку. Цьому коханню не завадили ані політичні конфлікти, ані різниця у віці. Екскурсоводи замку запевняють його відвідувачів, що у кожного, хто загадає бажання у спальні княгині, особисте життя обов'язково налагодиться.

Народні легенди та міфи складають основну частину легенд в екскурсійній діяльності. Легенда Невицького замку розповідає про Погану Діву, турецьку царівну, яка володіла темною магією, і під час будівництва замкових мурів наказала додавати до розчину не лише яйця та молоко, а й кров невинних дівчат, і навіть материнське молоко. Така жорстокість, звичайно, викликає сумніви, але відомо давно про те, що яйця додавали для зміцнення

будівельної суміші. Замок знаходиться над Кам'яницею на високому пагорбі, серед лісів, і легенда додає йому містичності. Туристи, які приходять сюди, відчують цю атмосферу: дивлячись на темні силуети замку кожен камінь, кожна вежа замку ніби оживають під впливом їхньої уяви.

У Мукачівському замку при показі знаменитого колодязя, що є основним джерелом водопостачання фортеці, екскурсоводи захоплено переказують легенду про чорта та князя Федора Корятовича і його кмітливу дружину, запевняючи, що «з глибин колодязя щовечора чути, як на дні виє чорт через те, що його обдурили».

Міфи та легенди активно використовуються в історико-культурному туризмі, оскільки приваблюють туристів часто більше, ніж матеріальні і духовні пам'ятки. Про Середнянський замок існує багато легенд. Одна з них пов'язана з орденом тамплієрів. Кажуть, що замок належав їм та являв собою найпівнічніше володіння ордену в Європі. За однією з легенд, саме у Середнянському замку тамплієри заховали священний Грааль. Звичайно, більшість туристів не розділяє автентичність, правдивість, історичність з легендою та переказом. Проте романтичні образи, колористика, таємничість, невідомість приваблює для значної частини екскурсантів, навіть якщо вони не мають ніякої історичної основи.

Міфологічна складова в історико-культурному туризмі є чи не головною туристичного образу територій, який привертає увагу відвідувачів, її часто використовують як основу в розробці брендів територій. В одних випадках історичні факти та події, прикрашені домислами. Туризм активно використовує такі продукти соціальної міфології, як «образ», «імідж», «бренд» окремих місцевостей, регіонів, країн, базуючись на матеріальній та духовній етнокультурній спадщині [1, с. 97].

Для створення туристично привабливого іміджу території, зацікавлення туристів історією та культурою краю, такі народні легенди та перекази мають велике значення. Як, наприклад, легенда про поховання гунського царя Аттіли на території Закарпаття під річ кою Тисою. За легендою його поховали у свинцевій, потім у срібній, отім у золотій труні. Для цього перегородили річку Тису, воду пустили в поля, на дні річки викопали яму, туди поклали труну і знову пустили ріку у своє русло. Після того, ті, хто його ховав, були вбиті іншими гунами, які не знали, де похований великий вождь, а потім були розстріляні з луків. І ті, що вбивали, щоб не було випадковостей і ніхто ніколи не дізнався, де похований страх Божий – Атілла. В той час тільки на території Закарпаття можна було перегородити річку Тису [2].

Поширені на Закарпатті також місцеві перекази про вурдалаків, чаклунів, відьом, лісових духів. Саме вони впливають на формування туристичних маршрутів «містичного», «темного» туризму. У найвідомішій легенді про Ужгородський замок, старою будівлею вночі гуляє привид Білої Діви – дочки графа Другета. Угорський магнат начебто в одну з кам'яних стін замурував власну доньку живцем. Жорстока смерть очікувала на дівчину за роман із сусіднім воєводою, який планував захопити замок. Вона розповіла йому

секрети замку, зокрема про підземний прохід. Дізнавшись про зраду доньки, розгніваний граф наказав стратити її негайно, а згодом убив і воєводу. Екскурсоводи розповідають туристам, що щонаочі замком гуляє привид у довгому білому вбранні – донька графа, яка шукає свого коханого, а з першими півнями вона зникає.

Інтерес до потойбічного і містичного сприяє оформленню такого виду демонологічного туризму. Містичне та ірраціональне може стати основою туристичного розвитку окремих місцевостей. Цікавими для туристів є розповіді про різних привидів минулих століть, які не полишають межі Ужгородського, Мукачівського, Невицького, Чинадіївського та інших замків й до цього часу [3].

Легенди є невід'ємною частиною більшості екскурсій, особливо до історико-культурних, природних і культурних пам'яток Закарпатської області. Вони допомагають екскурсоводам зробити розповідь більш захопливою та емоційною, заглибити у минуле. Легенди дозволяють зануритись у вірування та світогляд давніх епох, роблячи екскурсію більш пізнавальною; додають загадковості та романтизму місцям, які є об'єктами відвідування.

Список використаних джерел

1. Терес Н. Історичні та релігійно-міфологічні образи в історико-культурному туризмі. *Історико-культурний туризм: український та зарубіжний досвід*. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 лютого 2022 р.). Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 462 с.

2. Від Поганої Диви до велетенського чудовиська: легенди Закарпаття, що живуть серед гір і рік: <https://banosh.com.ua/osoblyve/vid-poganoyi-divy-do-veletenskogo-chudovyska-legendy-zakarpattya-shho-zhyvut-sered-gir-i-rik/>

3. Кампов Н. С., Касинець О. В., Щур І. Ф. Навчально-тематичні екскурсії та їх роль у професійному становленні майбутніх фахівців туризму. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія «Педагогіка та психологія». 2019. Випуск 2 (10). С. 78–80.

УДК 004.928:338.48-6:39(477.87)(043.2)

Отокар КАСИНЕЦЬ

старший викладач кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму

Мар'яна ДІАНИЧ,

здобувачка ОС Бакалавр
спеціальності 242 Туризм і рекреація
Мукачівський державний університет

АНІМАЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ЕТНОТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сучасний розвиток туризму неможливий без повного задоволення потреб туристів, які постійно зростають. Серед таких потреб чималу роль відіграє організація дозвілля, що і визначає актуальність різноманітного анімаційного обслуговування туристів.

Попри досить яскраву палітру етноанімаційних подій, Україна лише на

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ТУРИЗМІ ТА РЕКРЕАЦІЇ	
КАМПОВ Н., КАСИНЕЦЬ О. ІНТЕГРАЦІЯ ЛЕГЕНД ЗАКАРПАТТЯ В ЕКСКУРСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	5
КАСИНЕЦЬ О., ДІАНИЧ М. АНІМАЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ЕТНОТУРИЗМУ В ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ	7
МЕДВІДЬ Л., ЧЕДРИК І. МАЛІ МІСТА ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОСЕРЕДКИ ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ	9
МИТРОВІЦІ І., КУЗЬМА-КАЧУР М. КРАЄЗНАВСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	11
ТОМИШИНЕЦЬ А., БРИЖАК Н. КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИХОВАННЯ У ДИТЯЧИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ	14
СЕКЦІЯ 2. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ	
ГОЛУБЬ В., ЯКОВЛЄВ М. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ	17
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н., ПОПОВИЧ І. КОМУНІКАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ	20
ЛИЗАНЕЦЬ А., РУСИН О. ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТРАТЕГІЧНОГО Й ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	23
ЛИЗАНЕЦЬ А., БОШКО А. СУЧАСНІ МЕТОДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ	26
МИКУЛАНИНЕЦЬ С. МЕНЕДЖМЕНТ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	28
ПУГАЧЕВСЬКА П., ГУЖВАЙ В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІТ-РІШЕНЬ	30
СЕКЦІЯ 3. МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ ТУРИЗМУ, РЕКРЕАЦІЇ ТА КОМЕРЦІЙНИХ ПОСЛУГ	
ГОЛУБЬ В., КАМПОВ Н. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	33
БОШОТА Н., ПАПП В., КАРАБИНЬОШ Д. ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ У ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ	36
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н., РЕМЕЗ С., АНТОНОВ О. ОЦІНКА КОНКУРЕНТНОЇ СИЛИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ	39
ЖИРНИЙ Р. ОПЛАТА ПРАЦІ ЯК ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ ГОСТИННОСТІ УКРАЇНИ	43
ЛИЗАНЕЦЬ А., ГОЙДА В. МАРКЕТИНГОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ	46
ЛИЗАНЕЦЬ А., ЛЕНДЕЛ Н., ДЖУС М. РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК СКЛАДОВОЇ ПОТЕНЦІАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ	49
ЛОЗИНСЬКА Т., ЧЕВЕРДЕНКО К. ПІДВИЩЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТУРИЗМОМ В ГРОМАДІ	53

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>